

PAY IT FORWARD

Wat als een theaterbezoek
niet alleen een inspirerende ervaring voor
jezelf is, maar ook voor iemand anders?

KOOP EEN KAARTJE, GEEF EEN KAARTJE

Met deze actie koop je niet alleen een ticket voor jezelf, maar schenk je ook een kaartje aan iemand die het zelf niet kan betalen. Voor een totaalbedrag van €79,90 draag je bij aan een onvergetelijke theaterervaring voor een ander. De kaartjes worden verspreid via diverse sociale instellingen in Twente, zodat ze terechtkomen bij mensen die het hard nodig hebben.

EEN CADEAU MET IMPACT

Waarom meedoen? Omdat je hiermee een ander blij maakt.

DOE MEE EN MAAK HET VERSCHIL

Wil jij als bedrijf of individu laten zien dat je maatschappelijk betrokken bent? Sluit je aan bij deze bijzondere actie en geef iemand anders de kans om te genieten van *DOOR HET STOF*.

Liever een vrije toegift?
Maak hier je donatie middels
de QR-code.

HET VERHAAL

Stap terug in de tijd naar het Enschede van een eeuw geleden. Twee werelden komen tegenover elkaar te staan en botsen hard; de machtige textielbaronnen en de hardwerkende arbeiders. De baronnen investeren in parken, scholen en woningen, en begrijpen er daarom maar niets van als hun werknemers klagen over lange werkdagen, ongezonde fabrieken en een schamel loon. De spanningen lopen op, en een uitbarsting lijkt onvermijdelijk.

In deze roerige tijd treedt de jonge priester Alphons Ariëns op, die bemiddelaar tussen beiden zal worden. Hij probeert een bloedbad te voorkomen door arm en rijk dicht bij elkaar te brengen en de kloof tussen hen te overbruggen. Maar zullen zijn inspanningen genoeg zijn om de stad te redden?

ÉÉN VERHAAL, TWEE PERSPECTIEVEN, DRIE DELEN

DOOR HET STOF is een uniek theateraal drieluik waarin je het verleden van Enschede beleeft vanuit twee werelden. Je start in het perspectief van de machtige textielbaronnen of dat van de hardwerkende arbeiders. In het ene deel zie je de welvaart, macht en invloed van de fabrikanten, in het andere voel je de strijd, het onrecht en het groeiende verzet van de arbeidersklasse. Na een wisseling van perspectief komt iedereen samen voor een allesbepalende ontknoping.

DOOR HET STOF: EEN MUSICAL OVER RIJK EN ARM

Ter ere van Enschede700 presenteert Stichting Theater Producties Twente de theatervoorstelling *DOOR HET STOF*. Na eerdere successen als *Het Verzet Kraakt* en *STORK!* brengen de makers een nieuw meeslepend verhaal over Enschede's roerige geschiedenis. Lokaal en landelijk talent werken samen om de impact van de textielindustrie en sociale verschillen op indrukwekkende wijze te verbeelden.

VIER MEE MET ENSCHEDE700

DOOR HET STOF is onderdeel van het feestjaar Enschede700, met talloze evenementen en activiteiten. De voorstelling speelt van 11 juni tot 13 juli 2025 op een unieke locatie in Enschede en belooft een onvergetelijke ervaring.

stof

EEN MUSICAL OVER ARM EN RIJK

11 JUNI T/M 13 JULI 2025
BOEK NU KAARTEN OP [WILMINKTHEATER.NL](https://wilminktheater.nl)

stof

EEN MUSICAL OVER ARM EN RIJK

11 JUNI T/M 13 JULI 2025
BOEK NU KAARTEN OP [WILMINKTHEATER.NL](https://wilminktheater.nl)

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL

provincie
overijssel

LERAK

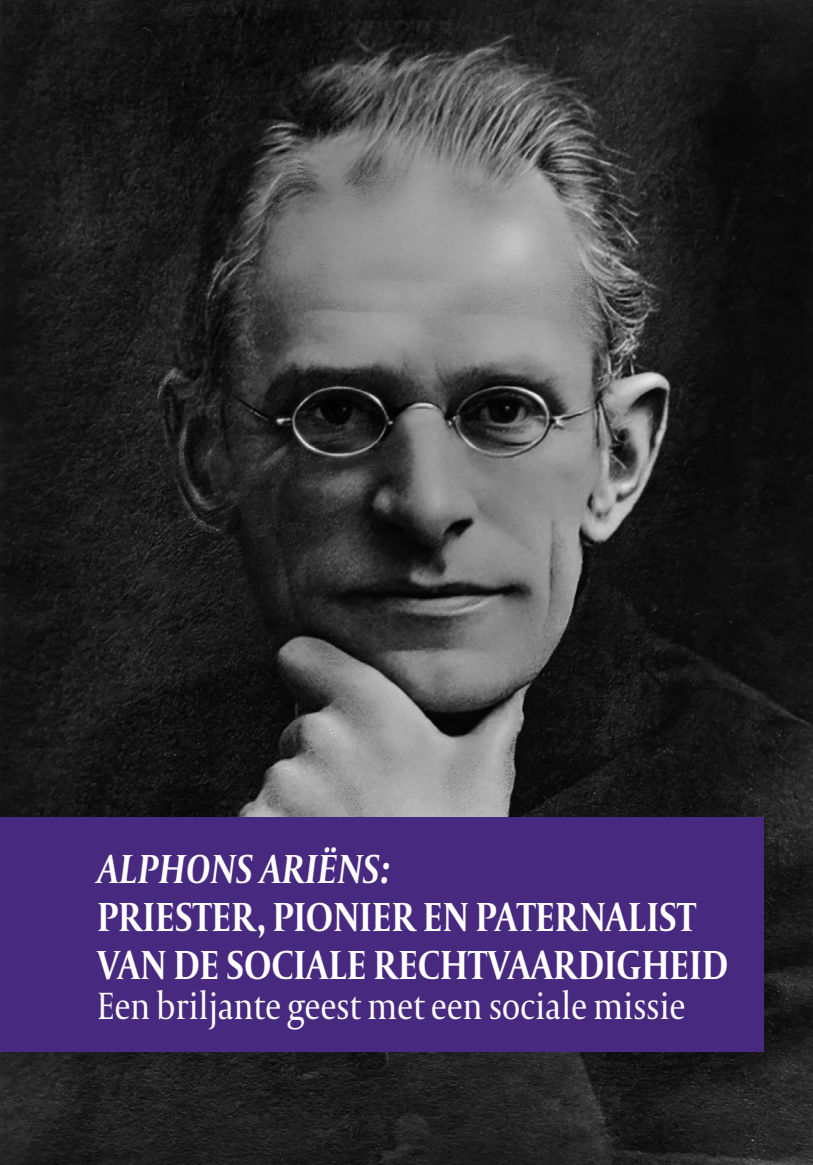
SOCIETEIT
APOLLO

ENSCHDE700.NL

1325
-
2025

ENSCHDE

ALPHONS ARIËNS:
PRIESTER, PIONIER EN PATERNALIST
VAN DE SOCIALE RECHTVAARDIGHEID
Een briljante geest met een sociale missie

Alphons Ariëns werd in 1860 geboren in Utrecht en blonk al vroeg uit als een uitzonderlijke leerling. Op de lagere school was hij steeds de beste van de klas, op het seminarie in Rolduc sleepte hij alle prijzen in de wacht en op zijn 22e was hij al priester. Daarna trok hij naar Rome, waar hij in recordtempo promoveerde in zowel dogmatiek als wijsbegeerte. Wie Ariëns alleen kende als briljant theoloog, had echter maar één kant van zijn persoonlijkheid gezien.

Naast zijn intellectuele gaven had Ariëns een diepe bewogenheid met de maatschappelijke misstanden van zijn tijd. In Rome beperkte hij zich niet tot de studiebanken. Hij reisde door Italië, bezocht zwavelmijnen in Sicilië, marmergroeven in Carrara en fabrieken in Turijn. Daar zag hij met eigen ogen de sociale ellende waarin arbeiders verkeerden. De “sociale quaestie” – de scherpe kloof tussen rijk en arm in de opkomende industriële samenleving – boeide hem mateloos. Ariëns verdiepte zich in de visies van uiteenlopende denkers: van Karl Marx tot Abraham Kuyper, van Ferdinand Domela Nieuwenhuis tot Adolf Kolping.

In het hart van de industrie: Enschede

In 1886 keerde Ariëns terug naar Nederland. Aartsbisschop Snickers, op de hoogte van Ariëns' belangstelling voor de sociale kwestie, benoemde hem tot kapelaan in Enschede, toen bekend als het kloppende hart van de textielindustrie. Ariëns was niet te beroerd voor deze ‘provinciale’ benoeming. Integendeel, hij greep het als een kans om zijn idealen in de praktijk te brengen.

In Enschede trof hij een schrijnende situatie aan: arbeiders werkten onder erbarmelijke omstandigheden, woonden in krotten en raakten vervreemd van kerk en gemeenschap. Hij ging op huisbezoek, observeerde, vroeg door, noteerde alles. Overdag was hij onder de mensen, 's avonds dook hij in boeken en internationale vakliteratuur. Al snel begon bij hem een alternatieve aanpak te rijpen, die zowel religieus, sociaal als economisch van aard was.

Een eigen weg tussen kapitalisme en socialisme

Ariëns vond dat de arbeider fundamenteel losgeraakt was van het maatschappelijke leven. De kerk, zo beseftte hij, bood wel geestelijke steun maar schoot tekort in het aanpakken van materiële misstanden. Socialisten deden dat wel, maar zonder moreel en religieus kader. Hij wilde een derde weg: niet het kapitalisme, niet het socialisme, maar een katholiek geïnspireerd sociaal model, gebaseerd op solidariteit, gerechtigheid én geloof. Zijn benadering richtte zich op vier vlakken: materieel, maatschappelijk, moreel en religieus. Dit model moest arbeiders niet alleen helpen overleven, maar hen weer subject maken in hun eigen leven. Zijn overtuiging: pas als je mensen vormt, kun je hen ook laten hervormen.

De geboorte van een beweging

Op 24 november 1889 richtte Ariëns in Enschede de eerste Rooms-Katholieke Werkliedenvereniging van Nederland op. Hij deed dat in een lokaal van de lagere school aan de Markt, op de plek waar later Concordia verrees. Dit was geen bevestiging, maar een doordachte stap. Zijn doel was om arbeiders te organiseren, te vormen en van daaruit te laten werken aan hervorming van de maatschappij. In 1890 kwam zijn leiderschap meteen zwaar onder druk te staan toen bij textielfabriek Ter Kuile & Morsman eenstaking uitbrak. Vierduizend arbeiders kwamen op straat te staan. De situatie dreigde te escaleren tot een bloedbad toen het leger werd ingezet. Ariëns sprong tussen de partijen in en wist met diplomatie en moreel gezag de situatie te bezweren. Voor de socialisten was hij sindsdien een verrader, een ‘stakingsbreker’. Voor velen in Enschede was hij juist een vredestitel en held.

Van vereniging naar vakbond

De staking leerde Ariëns dat een vereniging alleen niet volstond. Er moest een echte vakbond komen. In 1891 volgde daarom de oprichting van de R.K. Twentsche Fabrieksarbeidersbond. Rondom deze kern ontstonden nieuwe

structuren: een eigen gebouw (Tivoli, later Concordia), een eigen blad (De Katholieke Werkman), spaar- en ziekenfondsen, woningbouwcoöperaties en culturele verenigingen zoals De Leo Harmonie. Alles was gericht op het vormen van een katholiek arbeidersmilieu waarin mensen niet alleen werden geholpen, maar ook werden verheven. De encycliek Rerum Novarum van paus Leo XIII (1891) bood daarbij morele steun: het was de eerste pauselijke steunbetuiging aan sociale rechtvaardigheid en het recht op vakorganisatie.

Drankbestrijding als sociale hefboom

Tegen 1895 voelde Ariëns ondanks alle inspanningen ook teleurstelling. Hadden zijn acties werkelijk tot betere levens geleid? “Het gaf niets, als wij de jeneverfles niet stuk sloegen,” verzuchtte hij. De oplossing diende zich aan op zijn priesterjubileum: drie arbeiders boden hem als cadeau hun blijvende geheelonthouding aan. Ariëns beseftte dat drankbestrijding de sleutel kon zijn tot échte sociale vooruitgang. Zo werd het Kruisverbond geboren. Er kwamen aparte afdelingen voor vrouwen (Maria-vereniging) en gezinnen (Anna-vereniging), met als doel niet alleen nuchterheid maar ook opvoeding, bescherming en vrouwenemancipatie. Ariëns zag dat deze vrouwenorganisaties, vaak begonnen als hulporganisaties, groeiden tot de actieve motoren van het katholieke leven. In 1913 leidde dit tot de oprichting van het Katholiek Vrouwen Gilde.

Een sneeuwbal effect door heel Nederland

Wat in Enschede begon, vond snel navolging in andere steden: Hengelo, Oldenzaal, Almelo, Deventer, Utrecht. Ariëns reisde door het land, sprak, schreef, motiveerde. Enschede werd een laboratorium van de katholieke sociale beweging. Ariëns de architect. De katholieke zuil, die in de 20e eeuw het Nederlandse maatschappelijke leven zou domineren, vond hier haar fundament. Het was geen revolutionaire omwenteling, maar een gestage opbouw. Met

vallen en opstaan werd een netwerk van organisaties gevormd dat arbeiders vertegenwoordigde op religieus, sociaal, cultureel en economisch vlak. De katholieke zuil bood een alternatief voor het liberalisme en het socialisme. En Ariëns stond daar, met zijn visie, charisma en daadkracht, aan de wieg van.

Van kapelaan tot nationale figuur

In 1901 verliet Ariëns Enschede en werd hij pastoor in Steenderen en later in Maarssen. Zijn invloed reikte echter steeds verder. In 1918 werden de katholieken de grootste politieke partij in Nederland. De nieuwe premier Ruys de Beerenbrouck noemde Ariëns zijn leermeester. Ook andere politici, zoals minister Aalberse, stonden in zijn geestelijke traditie. Ariëns was geen parlementariër, maar had wel degelijk invloed in de coulissen van de macht. Zijn ideeën en organisatiestructuren leefden voort. In wat later ‘de kwart eeuw der ontluiking’ werd genoemd (1900-1925), groeiden veel van zijn initiatieven uit tot landelijke instituties. Zijn gedachtegoed werd verder gedragen door honderden priesters, kaderleden en vrijwilligers die hij had gevormd.

Erfenis en herwaardering

Ariëns stierf in 1928, relatief onbekend buiten katholieke kring. De verzuiling die hij mee hielp bouwen zou decennia later afbrokkelen. Vanaf de jaren zestig kreeg “de zuil” een negatieve bijklank. De nadruk op eigen zuilvorming, groepsdenken en kerkelijke controle werd bekritiseerd als beklemmend en conservatief. Daardoor raakte ook Ariëns uit beeld.

Toch verdient zijn werk herwaardering. Hij was geen wereldvreemde geestelijke, maar een intellectueel én organisator die zijn tijd ver vooruit was. Zijn inzet voor rechtvaardigheid, voor arbeiders, voor vrouwen, voor soberheid en verheffing blijft inspirerend. In een tijd waarin ongelijkheid, sociaal isolement en geestelijke armoede opnieuw actueel zijn, zijn de ideeën van Ariëns misschien relevanter dan ooit.